

Beoordelingsrapport stichting beroepsopleiding advocaten

Juni 2018

Pagina-indeling

Definities	5
Inleiding	6
Toelichting beoordeling	7
Omschrijving werkzaamheden en visitatie	7
Samenvatting bevindingen	9
Totaalbeoordeling	10
Kernbevindingen en aanbevelingen	11
Overzicht beoordeling per standaard	13
I. Beoogde eindkwalificaties	13
II. Onderwijsleeromgeving	15
III. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	16
IV. Kwaliteitszorg	17

Leeswijzer

Vanwege de omvang van de opleiding en de visitatie is het niet mogelijk om alle bevindingen in volle omvang tot uiting te laten komen in het rapport. Om de omvang van het rapport te beperken, worden de bevindingen soms even kort aangestipt.

Het rapport begint met een inleiding. Daarna volgt een uitleg over de gevolgde procedure van de visitatie.

Na de samenvatting volgen de kernbevindingen en de totaalbeoordeling. Daarna wordt een uitleg per standaard gegeven. Het rapport is opgezet volgens de standaarden die in het document Beoordelingskader en -procedure SBA zijn neergelegd. Per standaard is een toelichting gegeven van de bevindingen van het panel ter onderbouwing van de totaalbeoordeling.

Definities:

AR	algemene raad
BA	beroepsopleiding advocaten
BABE	beroepsattitude en beroepsethiek
Cohort	de groep waarin de stagiaire is gestart
DLO	digitale leeromgeving
NOvA	Nederlandse orde van advocaten
Panel	Leden van de SBA die de beoordeling hebben uitgevoerd
SBA	Stichting beroepsopleiding advocaten
UO	Uitvoeringsorganisatie

Inleiding

Dit beoordelingsrapport is de uitkomst van de visitatie in 2018 van de UO door een panel van de SBA. De beoordeling ziet op de kwaliteit van de BA.

De BA is in september 2013 van start gegaan met het eerste cohort. Kort voor de visitatie in 2018 door het panel van de SBA is het tiende cohort van de beroepsopleiding gestart. Dat betekent dat in de afgelopen jaren circa 4.400 stagiaires met de BA zijn gestart. Ongeveer vijf cohorten van stagiaires hebben de BA reeds in haar geheel doorlopen.

Als gevolg van de tussentijdse evaluatie van de BA in 2015 door de AR zijn enkele grote wijzigingen in de BA doorgevoerd. Zo is het aantal toetsen verminderd van 12 naar 6, zijn alle vakbeschrijvingen herzien en zijn de toetsuitslagen van cijfers naar voldoende/onvoldoende gewijzigd.

Door deze aanpassingen is de BA verbeterd. De BA is echter nooit uitontwikkeld en wordt continue aangepast. Zo is bijvoorbeeld de waterscheiding tussen onderwijs en toetsen vrijwel geheel opgeheven en zijn in 2017 aanpassingen in onder meer de vakbeschrijvingen van de majors en minors burgerlijk recht en bestuursrecht doorgevoerd. De toets ethiek is naar voren verplaatst ter bevordering van de praktijkgerichtheid.

De wijzigingen hebben ertoe geleid dat de BA vanaf de start in beweging is geweest. Dit is in de vorige twee beoordelingen zichtbaar geworden. Deze beoordelingen waren kort op elkaar en lagen in elkaars verlengde. Eind 2015 is de beoordeling 'goed' gegeven, met als belangrijke factor voor die beoordeling dat de UO de gedane aanbevelingen in een korte periode heeft opgevolgd.

Op dit moment loopt vanuit de AR het project BA2020, over de toekomstbestendigheid van de BA.

De SBA heeft in deze visitatie gekeken hoe de UO de BA op dit moment uitvoert, binnen de gegeven kaders. Per leerlijn is één groot vak onderzocht en voorts is één module vaardigheden en één module beroepsattitude en beroepsethiek onderzocht. Naar aanleiding van de beoordeling van de SBA in december 2015 is onder meer gekeken naar de (verdere) doorontwikkeling van de BA als postacademische opleiding en de link naar de beroepspraktijk. Dit is mede gedaan aan de hand van een reflectieverslag van de UO en de meest recente jaarverslagen van de examencommissie.

Na een zorgvuldige voorbereiding en aan de hand van een draaiboek voor elke individuele sessie zijn gedurende de dag de verschillende gesprekspartners bevroegd. Dit heeft geleid tot inzichten, verduidelijking en soms ook tot een (nuttige) discussie. Het waren stuk voor stuk open en goede gesprekken.

Het panel heeft met waardering kennisgenomen van de heldere en bondige Kritische zelfreflectie UO van maart 2018 en alle gesprekken als prettig ervaren. De gesprekken waren zeer informatief. De UO, de stagiaires en de examencommissie hebben een goede inkijk gegeven in de keuken van de opleiding en het panel heeft een goed oordeel kunnen vormen over het eindresultaat.

De SBA komt tot een oordeel: tussen voldoende en goed.

Toelichting beoordeling

De beoordeling van de BA heeft plaatsgevonden met betrekking tot enkele vakken van de BA volgens het document Beoordelingskader en -procedure SBA, versie 18 december 2017.

Volgens dit document zijn drie beoordelingen mogelijk:

- **Onvoldoende:** De opleiding voldoet niet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen.
- **Voldoende:** De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.
- **Goed:** De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.

Voor de basiskwaliteit wordt de volgende definitie gehanteerd: De kwaliteit die minimaal verwacht mag worden van een postdoctorale beroepsopleiding, waarbij de geformuleerde eindtermen uit het curriculum van de BA 'op tijd' kunnen worden gerealiseerd binnen een goed georganiseerde onderwijsomgeving.

Het panel van de SBA heeft in deze fase van de opleiding geoordeeld dat de driedeling van de beoordeling geen recht doet aan de beoordeling. Dit heeft ertoe geleid dat het panel een uitgebreide motivering heeft gegeven bij de beoordeling, die tussen voldoende en goed in ligt.

Omschrijving werkzaamheden en visitatie:

Het panel van de SBA bestond voor deze beoordeling uit de volgende SBA-leden:

- prof. mr. dr. H.E. (Herman) Bröring (vakkamer bestuursrecht), bestuurslid namens de Rijksuniversiteit Groningen (voorzitter)
- mr. R.M. (Rebecca) Heemskerk (vakkamer strafrecht), bestuurslid namens de NOvA
- prof. mr. M.W. (Martijn) Scheltema (vakkamer burgerlijk recht), bestuurslid namens de Erasmus Universiteit Rotterdam
- mr. E.A.C. (Eef) van de Wiel (vakkamer vaardigheden en ethiek), bestuurslid namens de NOvA

Aan de voorbereiding en visitatie hebben Fenneke van der Grinten (secretaris) en Marit Godijn (notulist) deelgenomen.

De beoordeling heeft zich gericht op de volgende vakken:

- major burgerlijk recht (cohort 9)
- groot keuzevak sociale zekerheidsrecht (cohort 6)
- groot keuzevak getuigen en verweren (cohort 6)
- vaardigheden module 4 – getuigenverhoor en omgang met de rechter (cohort 8)
- beroepsattitude en beroepsethiek module 2 – Verordening, gedragsregels en intervisie (cohort 8)

Het panel heeft zich onder meer aan de hand van de volgende documenten een oordeel gevormd over (een deel van) de opleiding:

- Kritische zelfreflectie UO maart 2018
- Jaarrapportage UO 2017 inclusief evaluaties
- Jaarrapportage UO 2016 inclusief evaluaties
- Jaarverslag Examencommissie 2016
- Voorlopig jaarverslag Examencommissie 2017
- Rapport 'Is de BA HILL proof?'
- Materiaal van vijf vakken in de DLO

- Docentenhandleidingen en -instructies
- Sheets (van de power point presentaties van docenten)
- Het Plan van Onderwijs en Examinering (POE) van de UO uit 2012

Er heeft een gespreksronde plaatsgevonden op 17 april 2018. Het panel heeft op die dag vijf gespreksessies gehad, met:

- Directie: Mw. mr. M.L.A. (Marianne) van den Bosch, directeur opleidingen CPO, mw. mr. H.F.M. (Monique) van de Griendt, directeur Dialogue, dhr. drs. N.L. (Niek) van der Heijden, directeur bedrijfsvoering CPO.
- Onderwijsontwikkelaars: Mw. E. (Elodie) Carmiggelt, mw. mr. K. (Katja) Laumans-Baker, mw. W. (Wendy) Schenk, dhr. W.J.P. (Werner) Tjisse Claase.
- Docenten: Mw. mr. A.J.J.G. (Arlette) Schijns, dhr. mr. P.R. (Rutger) Wery, mw. prof. mr. dr. W.L. (Willemijn) Roozendaal, mw. prof. mr. J.B. (Hanneke) Spath, mw. mr. J.I. (Judith) Veldhuis-Lampe, mw. Mr. L.H. (Leonie) Rammeloo.
- Dhr. prof. mr. G.P.M.F. (Gerard) Mols, voorzitter van de examencommissie en lid van het dagelijks bestuur, dhr. mr. J.H. (Jeroen) Brouwer, lid van de examencommissie en het dagelijks bestuur daarvan, dhr. drs. J.M.J.W. (Joris) Paulussen, onderwijskundige namens UO in de examencommissie en lid van het dagelijks bestuur daarvan en mw. mr. C.W. (Caroline) Bakkerus, manager afdeling toetsing van de UO.
- Stagiaires: Mw. mr. N. (Naoual) Chedra, cohort 6 (VJ16) leerlijn burgerlijk recht, dhr. mr. U. (Ulyse) Ellian, cohort 6 (VJ16) leerlijn burgerlijk recht, dhr. mr. D. (Daan) Korsse, cohort 7 (NJ16) leerlijn burgerlijk recht, dhr. mr. D.J.C. (Daniël) Post, cohort 7 (NJ16) leerlijn burgerlijk recht en dhr. mr. B.C. (Bart) Hopmans, cohort 8 (VJ17) leerlijn burgerlijk recht.

De SBA heeft ten behoeve van de sessie met de stagiaires de groepsvertegenwoordigers van de stagiaires aangeschreven. De docenten en stagiaires hebben desgevraagd inzage gekregen in de kritische zelfreflectie van de UO.

Dit heeft geleid tot een rapport dat in eerste instantie voorlopig door het panel is vastgesteld. De UO is in de gelegenheid gesteld te reageren op feitelijke onjuistheden. Hierna is het rapport definitief door het panel vastgesteld en aan de SBA-vergadering voorgelegd.

Samenvatting bevindingen

De beoordeling van de kwaliteit van de BA door een panel van de SBA heeft in deze visitatie in 2018 tot een beoordeling tussen voldoende en goed geleid. In maart 2015 was de eerste beoordeling van de UO door de SBA een 'voldoende', de tweede in december 2015 een 'goed'. Een belangrijke factor bij het komen tot dit oordeel in december 2015 was dat de UO de aanbevelingen uit maart 2015 in een korte periode heeft opgevolgd. Daarnaast is toen op elke standaard geconstateerd dat de UO voldoet aan de gestelde eisen en voortdurend doende is de kwaliteit te verbeteren, ook buiten het gevraagde van de opdracht.

Het panel concludeert opnieuw dat er een goede en gedegen opleiding staat. Het panel heeft gezien dat de UO continue doende is geweest de opleiding te verbeteren. Er zijn concrete stappen gemaakt sinds 2015. Een korte greep: Aanpassing van alle vakbeschrijvingen met als gevolg verbetering van de praktijkgerichtheid van het onderwijs op initiatief van de UO. De UO heeft overleggen tussen de hoofddocent vaardigheden en de hoofddocenten van het cognitief onderwijs georganiseerd. Er zijn nieuwe syllabi ontwikkeld. Questionnaires zijn voor de start van het onderwijs ontwikkeld. Diverse concrete maatregelen zijn genomen om de toetsgerichtheid van de stagiaires te verminderen. Er zijn nieuwe draaiboeken gemaakt en nieuwe casus ontwikkeld. Docenten zijn bij de toetsontwikkeling betrokken. De processen rondom toetsing zijn de afgelopen periode nog beter ingeregeld en hiermee verder geprofessionaliseerd en overzichtelijker geworden. Voorts heeft de UO met het rapport van professor Dochy in 2017 opnieuw een stap gezet in doorontwikkeling van de opleiding.

In deze fase van de opleiding is de kwalificatie 'voldoende' te mager geacht: 'De opleiding voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en vertoont over de volle breedte een acceptabel niveau.' De beoordeling 'goed' is echter volgens het panel ook niet passend: 'De opleiding steekt systematisch en over de volle breedte uit boven de gangbare basiskwaliteit.' Het panel heeft bij het komen tot het oordeel, dat tussen 'voldoende' en 'goed' zit, de volgende waarneming meegewogen: In het beoordelingsrapport van de SBA van december 2015 zijn enkele aanbevelingen gedaan die het panel van de SBA niet voldoende heeft teruggezien in de ontwikkeling van de opleiding. Dit ziet op het doorontwikkelen van de praktijkgerichtheid van het onderwijs en het betrekken van de patroons daarbij. Voorts meent het panel dat de UO het optreden van de docenten die minder vaak worden ingezet nog beter had kunnen sturen en de vakken meer had kunnen integreren waar het gaat om cognitieve, vaardigheden- en ethische aspecten.

Het panel heeft geconstateerd dat er weliswaar belemmeringen aanwezig zijn die invloed hebben op verdergaande doorontwikkeling van de BA die de UO of examencommissie niet aan te rekenen zijn, maar hiertegenover staat een andere observatie. Het panel had verwacht dat in de periode sinds 2015 nog enkele grotere stappen zouden zijn gemaakt door de UO, ook in deze relatief korte periode. De UO heeft verandering ingezet door het inzetten van het 'rapport Dochy', maar dit is nog 'werk in uitvoering'. Daar heeft het panel begrip voor. Dat laat onverlet dat een aantal aanbevelingen uit december 2015 zijn als gesignaleerd niet volledig is opgepakt. Op de desbetreffende punten – praktijkgerichtheid, rol patroons, aansturing bepaalde (betrekkelijk grote) categorie docenten en integratie cognitieve, vaardigheden- en ethische aspecten – had de UO naar het oordeel van het panel binnen de gegeven kaders meer voortgang kunnen boeken. Om die reden komt het panel niet tot de totaalbeoordeling 'goed'.

Het enthousiasme en de professionaliteit van de UO en de examencommissie is in volle omvang aanwezig. Dit is in alle gesprekken naar voren gekomen.

Een laatste algemene bevinding is dat het panel, daarin gesteund door de gevoerde gesprekken, ervan overtuigd is dat de BA zoals deze in september 2013 van start is gegaan een aanzienlijke verbetering is ten opzichte van de oude opleiding. Dit neemt uiteraard niet weg dat er punten van verbetering zijn, niet alleen voor de OU, maar ook voor de NOVA. Een praktijkgerichte

beroepsopleiding van postacademisch niveau – met voldoende aansluiting bij de eigen praktijk (flexibiliteit) – is naar het oordeel van het panel nog niet volledig gerealiseerd. Hieronder komt dit, mede met het oog op BA2020, nader aan de orde, soms vergezeld van concrete suggesties.

Totaalbeoordeling: De totaalbeoordeling van de opleiding is tussen een voldoende en een goed.

Kernbevindingen en aanbevelingen:

Naar aanleiding van de gesprekken met de UO, stagiaires en de examencommissie en de bestudeerde stukken, heeft het panel de volgende kernbevindingen geformuleerd:

1. Het panel is opnieuw van oordeel dat de UO een goede en gedegen opleiding heeft neergezet. Het panel onderschrijft de in december 2015 opgeschreven bevindingen van het toenmalige panel van de SBA ten aanzien van de opzet van de BA, de toetsing en de inzet van de UO en examencommissie: het is een moderne opleiding, die gebruik maakt van moderne leermiddelen. De UO en de examencommissie zetten zich steeds in om de opleiding op een nog hoger niveau te krijgen. In de afgelopen periode zijn opnieuw stappen gemaakt ter verbetering van de opleiding en de toetsing. Hiervan hebben de UO en examencommissie duidelijk zichtbaar verslag gedaan en de veranderingen zijn zichtbaar geworden in verschillende voorbeelden.
2. Het panel is van mening dat de UO binnen de systematiek nog enkele grotere stappen had kunnen maken, ook in deze relatief korte periode. Dit ziet op de volgende punten ter bevordering van de praktijkgerichtheid van de BA:
 - Aanpassingen in de maatregelen ter voorbereiding van de lesdag, zoals een striktere toetsing van de bestudeerde stof vóór de les gedurende de gehele opleiding voor elk vak.
 - Nog meer betrokkenheid van patroons en verdere doorvoering personalised learning.
 - Doorontwikkeling van de integratie cognitief, vaardigheden en ethiek.
 - Verdere doorvoering van de ingezette kwaliteitsmaatregelen voor de trainers en docenten.

Deze aanpassingen vergen iets van de opzet van de DLO, de lesdag en de instructie voor de docenten en de trainers.

Aanbevelingen voor de NOvA:

Het panel van de SBA heeft nog enkele aanbevelingen die op de weg van de NOvA liggen om op te pakken. Deze aanbevelingen zijn noodzakelijk om een grote stap te maken in de praktijkgerichtheid van de BA.

1. Herzie het systeem van toetstermen: De toetstermen vormen nog steeds een belemmering in de grote doorontwikkeling van de BA. Dat komt tot uiting op meerdere fronten. Weliswaar heeft de aanpassing van de toetstermen in 2015 geleid tot een set toetstermen die praktijkgericht is, maar niet zodanig dat de praktijkgerichtheid altijd voorop staat in de opleiding. Dit is mede debet aan het feit dat er voor een aantal vakken formele toetsen zijn. Dit maakt dat stagiaires toetsgericht zijn en minder de focus hebben op wat de praktische toepassing is. Het komt voor dat ook docenten, soms ondanks maar soms ook juist door de instructie, zich zich meer toetsgericht en minder praktijkgericht opstellen. Bovendien leidt het grote aantal toetstermen in bepaalde vakken ertoe dat er veel stof behandeld moet worden en in de les daardoor soms minder tijd is voor toepassing en praktijkgerichtheid. De verwachting van de SBA in 2015 was dat de aanpassing van de toetstermen in 2015 zou leiden tot een volwaardige postacademische opleiding. Dit is niet volledig waargemaakt en dit is de UO ook niet volledig aan te rekenen. Hierin is dus nog een slag nodig, ook ter bevordering van de verdere integratie van cognitief, vaardigheden en ethiek onderwijs. Het panel acht twee concrete acties nodig als het gaat om aanpassing van de toetstermen, die overigens niet los te zien zijn van een gewenste verandering in de toetsing: verminderen van het aantal toetstermen en integreren van toetstermen van cognitief, vaardigheden en ethiek.

2. Denk na over een ander systeem van toetsing:
 - a. De waterscheiding tussen toetsing en onderwijs is weliswaar grotendeels opgeheven, maar het systeem met een scheiding tussen onderwijs en toetsing blijft lastig in de uitvoering. De UO heeft goede en concrete maatregelen genomen om een verbinding te leggen tussen onderwijs en toetsing. Er zijn bijvoorbeeld overleggen ingesteld tussen docenten en toetsontwikkelaars, waarbij ook docenten van geaccrediteerde aanbieders worden betrokken. Dit zorgt ervoor dat de toetstermen op dezelfde manier worden uitgelegd voor onderwijs en toetsing, maar ook dat de toets aansluit op het gegeven onderwijs. Hierin zijn grote vorderingen gemaakt. Het blijft echter een systeem dat zijn grenzen kent, omdat niet alle docenten betrokken zijn, en kunnen zijn, bij het maken van de toets. Idealiter maakt de docent die het onderwijs heeft gegeven de toets. Dat is in deze opzet niet mogelijk, dus is hier een fundamenteel andere insteek nodig om de waterscheiding volledig op te heffen.
 - b. Om de toetsgerichtheid te laten verdwijnen is een andere wijze van toetsing nodig. Doordat gekozen is voor een formele vorm van toetsing in zes hoofdvakken, zijn de stagiaires in die vakken toetsgericht. Dat is logisch, omdat de onvoorwaardelijke inschrijving op het tableau van het halen van de toets afhangt. Ook de docenten is het niet aan te rekenen dat zij soms, wellicht meer dan de bedoeling is, de stagiaires in hun toetsgerichtheid proberen te faciliteren. De UO heeft enkele nuttige tools ingezet teneinde aan de toetsgerichtheid van de stagiaires tegemoet te komen en docenten te instrueren hierop. Dit is echter onvoldoende om de toetsgerichtheid van de stagiaires weg te nemen.
 - c. Schaf de toetsing via multiple choice af. Bij de aanvang van de BA is gekozen voor een systeem waarin stagiaires op alle toetstermen worden getoetst. Om dat te kunnen doen zijn, naast open vragen, multiple choice vragen nodig. De examencommissie gaf aan na te denken over toetsing alleen met casus. Dat lijkt het panel een uitstekend idee. Deze verandering kan volgens de examencommissie echter niet zonder meer doorgevoerd worden. Onderzocht moet worden of het onderwijs hiervoor anders ingericht dient te worden en wat dat betekent voor de visie op de opleiding. Er ontstaat bovendien een andere relatie tussen onderwijs en toetsing en dat verdient ook voorafgaand aan een wijziging nader onderzoek. Bovendien zou het ook mogelijk zijn in deze vorm na te denken over een 'take home' model. Dit vereist nog nadere uitwerking.
3. Maak de keuzevakken flexibeler en differentieer daarbij in ervaring: Het systeem van het curriculum schrijft voor dat de stagiaire alleen vakken kan kiezen binnen zijn leerlijn en dan ook alleen uit een bepaalde categorie (groot of klein). Soms is het echter wenselijk voor de praktijk van een stagiaire dat deze keuze flexibeler is. In een dergelijk systeem blijft het de uitdaging, zoals dat nu ook is, onderwijs op niveau te geven. Stagiaires hebben soms veel, en soms in het geheel geen ervaring en voorkennis in het vak. Dit maakt dat idealiter alle vakken op gedifferentieerd niveau zouden worden gegeven.

Overzicht beoordeling per standaard**I. Beoogde eindkwalificaties: Beoordeling is tussen voldoende en goed****Standaard 1: de beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud en niveau geconcretiseerd en voldoen aan de eisen van de NOvA.**

Tijdens de beoordeling van december 2015 is gezien dat de UO concrete maatregelen heeft genomen ter bevordering van de praktijkgerichtheid en de ontwikkeling van het onderwijs. De UO heeft afgelopen jaren daarin opnieuw stappen gezet. Zo is er naast verticale ook horizontale afstemming in de vakken, zijn er voor alle vakken startbijeenkomsten, en voor specifieke vakken afstemmingsoverleggen tussen een vaardighedentrainer/ hoofddocent vaardigheden en de docenten van cognitieve vakken. De vakbeschrijving van enkele vakken zijn op initiatief van de UO aangepast, zodat deze praktijkgericht zijn geworden. Verder zijn voor enkele vakken syllabi geschreven en worden docenten en toetsontwikkelaars uitgenodigd voor 'train de trainer' bijeenkomsten. Er is een handleiding ethiek geschreven voor alle docenten van de BA. De UO heeft voor veel vakken questionnaires ontwikkeld voor stagiaires, waarin zij voorafgaand aan de lesdag kunnen aangeven wat hun voorkennis en praktijkervaring is. Bij enkele vakken, die vaker per jaar worden gegeven, deelt de UO-stagiaires in op niveau, zo gaven de onderwijsontwikkelaars aan. Bij jaarrekeninglessen is er een aparte en kleinere groep voor de strafrecht-stagiaires. De minor bestuursrecht is aangepast waardoor deze voor stagiaires in de leerlijn burgerlijk recht praktijkgericht is geworden. Verder is de UO doende docentenhandleidingen te ontwikkelen, zodat docenten beter zicht hebben op het vak in zijn geheel. Nieuwe trainers en docenten moeten meelopen met lessen en aansluiten bij een opleidingsdag voordat zij zelf aan de slag gaan. De UO is doende met behulp van het door hen ingestelde casusontwikkelingsteam het komend jaar nog meer te variëren in casuïstiek. Maatregelen zijn ingezet teneinde de toetsgerichtheid van de stagiaires in de lessen te verminderen, zoals het behandelen in de les van een oefentoets of een kahootkwis. Dit zijn nuttige ontwikkelingen.

De aanwezige groepsvertegenwoordigers waren duidelijk in hun feedback. De stagiaires concludeerden gezamenlijk dat zij onder de streep heel tevreden zijn over de opleiding in haar geheel. Zij vonden bovendien dat de vaardigheden op een goede wijze en praktijkgericht worden gegeven. Een stagiaire gaf bijvoorbeeld aan de lessen van de module onderhandelen na de lesdag direct te kunnen inzetten in de praktijk.

De UO heeft in 2017 professor Dochy gevraagd de BA te toetsen volgens het 'High Impact Learning that Lasts' model (HILL). Hieruit volgen enkele aanbevelingen waarmee de UO aan de slag is gegaan. In het gesprek met de directie en de onderwijsontwikkelaars is het voor het panel duidelijk geworden dat de UO weloverwogen bij HILL aansluiting heeft gezocht en dat HILL bruikbaar is voor de beoordeling en verbetering van de BA. Het panel is overtuigd van het nut van de in dit kader ondernomen acties van de UO en juicht deze toe. Het panel ziet dat eind 2017 een brede ontwikkeling is ingezet door de UO, mede aan de hand van dit rapport van professor Dochy en zijn HILL-rapport. Het rapport wordt met medewerkers, docenten en trainers en andere betrokkenen bij de BA besproken en er worden sessies over de uitkomsten georganiseerd. Het panel verwacht dat het resultaat van deze acties de komende jaren zichtbaar gaat worden. Het uitvoeren daarvan zal tijd en investeringen kosten.

Op dit moment heeft het panel een grote opleidingsbrede aanpassing niet gezien. Dat maakt dat het panel enkele kritische punten noemt in de uitvoering van de BA door de UO. Hierbij is van belang aan te tekenen dat het systeem van de BA, met de uitgebreide vakbeschrijving en de zes formele toetsen, een grote rol speelt in (on)mogelijkheden van de verdere doorvoering van de praktijkgerichtheid. Teneinde van de BA een daadwerkelijke beroepsgerichte opleiding te maken, dient het systeem van de BA aangepast te worden. De start van het project BA2020 heeft volgens het panel een remmende

werking bij de UO op grote veranderingen. De directie heeft benoemd dat ook in het licht van het einde van het contract, in maart 2020, keuzes worden gemaakt in het doen van investeringen.

Het panel had mede gezien haar eerdere eigen voornemens op de volgende punten verdergaande stappen ter bevordering van de praktijkgerichtheid verwacht van de UO:

- Aanpassingen in de voorbereiding van de lesdag;
- Doorontwikkeling van de betrokkenheid van de patroon en meer personalised learning;
- Doorontwikkeling van de integratie van cognitief, vaardigheden en ethiek;
- Grotere stappen in sturing van voornamelijk de docenten in hun optreden.

Vorbereiding:

Ondanks de diagnostische zelftoets in de DLO en de andere maatregelen die de UO genomen heeft ter voorbereiding, denkt het panel dat in de voorbereiding nog een slag is te maken. De UO noemt als kans voor de toekomst in de kritische zelfreflectie de invoering van een verplichte voorbereidende opdracht die met een voldoende moet worden afgerond voor de deelname aan de opleidingsdag. Dit had de UO wat het panel betreft al kunnen doorvoeren. De stagiaires gaven aan dat zij gedurende de opleiding de voorbereiding minder serieus nemen. In hun beleving krijgen zij niet altijd feedback op de opdrachten, hetgeen zij als een gemiste kans zien en ook als demotiverend voor de volgende huiswerkopdracht. Het minder serieus nemen van de voorbereiding heeft negatieve invloed op het bereiken van een gelijk startniveau voor de aanvang de cursus op de opleidingsdag.

Patroon en personalised learning:

In het beoordelingsrapport van december 2015 is te lezen dat de UO voornemens is de patroons meer te betrekken en het personalised learning verder te ontwikkelen. Het panel had een grotere ontwikkeling op deze twee punten wenselijk geacht, mede vanwege het feit dat de UO dit zelf eind 2015 als ontwikkelpunt heeft genoemd. De UO heeft onder meer een patroonsbrochure ontwikkeld in de afgelopen periode en een patroons-DLO. In sommige vakken wordt aan de stagiaire gevraagd eigen casus in te leveren of overleg met de patroon te voeren over een dilemma. Vergaandere koppeling van de praktijk via de patroon had de praktijkgericht en het personalised learning nog meer kunnen versterken. Deze versterking is volgens het panel mogelijk met instandhouding van de veilige leeromgeving, die de UO, terecht, belangrijk acht. Wellicht is het bij het opleggen van verplichtingen aan de patroons ook nodig de NOvA te betrekken, teneinde dit daadwerkelijk effectief te laten zijn.

Integratie:

De UO heeft concrete tools ingezet ter bevordering van de integratie van cognitief, vaardigheden en ethiek onderwijs, zoals een verstopt dilemma in een cognitief vak of tijdens de vaardigheden modules, mootcourt, intervisie en rode draad casus. Hiervan heeft het panel ook enkele concrete voorbeelden gehoord, bijvoorbeeld van de behandeling van een ethisch dilemma in een vaardighedenmodule, waarbij ook cognitieve aspecten aan bod kwamen. De directie heeft aangegeven de verdere integratie voor het komend jaar op de agenda te hebben. Het panel erkent tezamen met de directie dat de integratie grenzen kent vanwege de huidige opzet van het curriculum. De directie gaf aan dat het systeem met twee geaccrediteerde aanbieders, waarvan de stagiaires het cognitieve onderwijs niet bij de UO volgen, eveneens de integratie tegenwerkt. Het panel had desalniettemin verwacht dat de UO in de integratie al meer stappen zou hebben genomen, mede ter bevordering van de praktijkgerichtheid in de cognitive vakken. De stagiaires gaven aan dat zij de praktijkgerichtheid in de cognitieve vakken veelal misten. Net als de directie ziet het panel ook binnen de gegeven kaders mogelijkheden tot doorontwikkeling

Sturing docenten:

Het panel heeft gezien dat de UO en alle medewerkers, docenten en trainers zich inzetten ter bevordering van het praktijkgericht onderwijs. Om dit te verwezenlijken is onder meer een intensieve sturing van de trainers en docenten nodig. Voor de vaardigheden trainers en ethiek docenten is hiervoor een duidelijke en intensief traject, dat het panel nuttig en goed acht. Het panel denkt dat, met name als het gaat om de cognitieve docenten die minder vaak worden ingezet, deze sturing gericht had gekund.

De directie noemde nog als wens te werken met kleinere groepen. Bij de cognitieve vakken staat in de regel één docent op een groep van maximaal 32 stagiaires. Het panel kan zich goed voorstellen dat het maken van kleinere groepen de praktijkgerichtheid bevordert. Of dit nu al mogelijk is, binnen het huidige systeem, is aan de NOVA en UO om te bespreken.

II. Onderwijsleeromgeving: Beoordeling is tussen voldoende en goed

Standaard 2: Het programma, de medewerkers en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende advocaat-stagiaires mogelijk de beoogde eindkwalificaties 'op tijd' te realiseren.

Het panel heeft gesproken met een betrokken en enthousiaste directie, met bevlogen en deskundige onderwijsontwikkelaars, docenten, toetsontwikkelaars en met de examencommissie. Bij al deze betrokkenen heeft het panel een urgentie gezien om te blijven door ontwikkelen. Het panel ziet dat de UO waar nodig kennis en expertise binnenhaalt, van binnen en buiten de advocatuur. Dit maakt dat er een goede opleiding staat die haalbaar is voor de stagiaires.

In de beginfase van de opleiding zijn door de UO grote stappen gezet teneinde de huidige opleiding te maken zoals die nu is. Zoals de directie zei: Er was niets toen we begonnen in 2012. Sinds 2015 zijn er steeds stappen in doorontwikkeling gemaakt. Soms waren deze zichtbaar voor de buitenwacht, soms minder zichtbaar.

De urgentie om grote stappen te maken in de doorontwikkeling lijkt de afgelopen periode minder gevoeld door de UO. Natuurlijk zijn er steeds stappen gemaakt. Het rapport van Professor Dochy is een stimulans om opnieuw naar de opzet en werkwijze te kijken. Dit proces heeft de UO ingezet, maar dit is nog in de uitvoerende fase, zo bleek in de gesprekken met de docenten. Om concreet resultaat te bereiken vereist dit volgens het panel een plan met concrete acties richting (hoofd)docenten met een duidelijke stip op de horizon. En continue bijsturing waar nodig. Volgens het panel is het de vraag of dat nu nog leidt tot grote veranderingen. Hoewel de acties zijn ingezet, heeft het panel bij de directie niet een wens tot grote veranderingen gezien. Zoals eerder geconstateerd, hebben het project BA2020 en het feit dat het contact afloopt in maart 2020 een remmende werking hierop.

Het panel heeft ervaren dat de wens tot doorontwikkeling op verschillende niveaus anders wordt ervaren. De directie heeft oog voor continue ontwikkeling en verbetering, maar de onderwijsontwikkelaars ervaren meer de urgentie. De laatste groep ervaart meer de spagaat tussen de grote vakbeschrijvingen en toetsing aan de ene kant, en de wens tot praktijkgerichtheid en flexibiliteit aan de andere kant. De onderwijsontwikkelaars spraken uit daarnaast met een ander soort vakbeschrijvingen te willen werken, soms flexibeler in het curriculum te willen zijn, en zien de toetsgerichtheid als een belemmering voor de praktijkgerichtheid. Deze laatste stappen zijn niet zonder de NOVA te maken.

III. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties: Beoordeling is voldoende tot goed**Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.**

De examencommissie heeft samen met de UO in de afgelopen periode duidelijke stappen gezet in het verbeteren en stroomlijnen van processen rondom de toetsing. Dit heeft op veel vlakken een positief effect gehad: de werklust is vereenvoudigd, de processen zijn overzichtelijker en beter ingeregeld en de DLO is gebruiksvriendelijker. Door het panel is gezien dat de examencommissie en de UO zich met succes hebben ingespannen de processen in de afgelopen periode nog verder te professionaliseren. De examencommissie gaf aan dat door hen nu een optimale wijze van werken is gevonden.

Het panel signaleert evenwel nog steeds een grote werklust voor de examencommissie, de toetsbeoordelaars, toetsontwikkelaars en de juristen bezwaar. In 2016 en 2017 telde de opleiding het maximum van vijf cohorten. In 2017 waren er 36 vastgestelde digitale toetsen. Deze digitale toetsen worden afgenomen op negen centrale toetsdagen. In totaal zijn 4.485 toetsen in 2017 afgelegd. Het aantal mondelinge toetsen in 2017 (29) was ongeveer gelijk als in 2016 (30). In totaal zijn 226 stagiaires in 2017 mondeling getoetst. In 2016 zijn 14 beroepszaken afgehandeld en naar aanleiding van de toetsen in 2017 is zesmaal beroep aangetekend bij de rechtbank. Sinds de start van de opleiding hebben twee stagiaires hoger beroep aangetekend bij de raad van state.

Per 1 maart 2017 zijn de toetsuitslagen aangepast van cijfers naar voldoende/onvoldoende. De examencommissie was een groot voorstander van deze aanpassing, omdat deze beter past bij de aard van de beroepsopleiding. Of deze aanpassing heeft geleid tot minder bezwaren is nog niet te zien, maar er lijkt sprake van een lichte afname.

De waterscheiding tussen toetsen en onderwijs is nagenoeg opgeheven. Hiertoe zijn door de examencommissie en UO diverse acties ondernomen in de afgelopen twee jaar. Docenten zijn betrokken bij het maken van toetsen en ook toetsmakers kunnen onderwijs geven. Ook docenten van de geaccrediteerde partijen zijn in deze actie betrokken. Toetsen worden in concept in de DLO gezet voor de docenten van alle aanbieders, ten behoeve van het overleg met de toetsmakers hierover. Hiermee kan worden gecheckt of alles in het onderwijs is behandeld en of de uitleg van de toetstermen gelijk is. Indien een stagiaire meldt dat het getoetste niet in het onderwijs is behandeld, wordt dat nagegaan. De toetsmanager en de hoofdredacteur-toetsen geven aan dat dit een zeer effectief en nuttig overleg is. Het panel geeft mee dat het wellicht aardig is de individuele docenten inzage te geven in hoe hun groep heeft gescoord. Ondanks deze maatregelen geven de stagiaires aan dat zij de indruk hebben dat de toetsen niet op de stof aansluiten.

Het panel heeft de indruk gekregen dat, ondanks alle goede en nuttige maatregelen, de scheiding tussen toetsen en onderwijs niet in haar geheel is weggenomen. Het systeem met meerdere docenten en aanbieders van onderwijs brengt met zich mee dat een 100% aansluiting niet gegarandeerd kan worden. Om dit nog beter te maken is een aanpassing van de systematiek nodig. Aanpassing van dit punt ligt op de weg van de NOvA.

De gemiddelde slagingspercentages zijn tussen 75% en 85%, wat naar het oordeel van het panel prima is. In het proces van de toetsing zijn verschillende waarborgen teneinde een correcte toetsuitslag te verkrijgen. De examencommissie voert allerlei controles uit voor en na de toetsing. Stagiaires kunnen bovendien onder meer vóór de vaststelling van de uitslag melding maken van hun observaties over de toets. Dit kan worden meegenomen door de examencommissie. Daarna kan een stagiaire in bezwaar gaan tegen de uitslag. Van de bevindingen in bezwaar geeft de examencommissie een terugkoppeling aan de toetsmakers.

De examencommissie geeft aan dat de bezwaren uitgebreider lijken te worden en daardoor bewerklijker. Stagiaires hebben het idee dat bezwaar loont. Ze maken om die reden vaak bezwaar tegen meerdere (vooral open) vragen. Het jaarlijkse overleg per vakkamer, dat naast de halfjaarlijkse plenaire vergaderingen plaatsheeft, wordt onder meer aangewend om de bezwaren te evalueren. De afdeling bezwaar koppelt na afronding van iedere bezwaarronde de ervaringen terug aan de afdeling toetsing. De juristen bezwaar van de UO sluiten met het oog daarop sinds kort aan bij het overleg van de toetsontwikkelteams. De examencommissie geeft aan dat de correctoren de ruimte krijgen andere antwoorden dan in het model goed te keuren. Dit is een lerend proces. Dit alles bevestigt de bevinding van het panel dat nog steeds sprake is van een grote werklast voor de examencommissie, de toetsbeoordelaars, toetsontwikkelaars en de juristen bezwaar.

De toetslocatie is de afgelopen jaren gewisseld van de VU naar een toetslocatie in Nijmegen. Deze locaties waren beide, om verschillende redenen, suboptimaal. Sinds kort, begin april 2018, is de toetslocatie van de UvA ingepland, na het voeren van diverse testen. Dit is een professionele toetslocatie die goed kan faciliteren voor grote groepen. De eerste ervaringen van de examencommissie zijn zeer positief.

De examencommissie ziet dat stagiaires een hoge toetsdruk ervaren. De onderwijsontwikkelaars van de UO bevestigden dit en zij merkten ook op dat een enkele docent zich vanwege die toetsdruk laat verleiden tot toetsgericht onderwijs, ondanks instructies van de UO.

De examencommissie heeft de vraag opgeworpen of de wijze van toetsing niet anders kan. Op dit moment worden alle toetstermen getoetst, in multiple choice of met open vragen. De examencommissie vraagt zich af of toetsing alleen met open vragen, met casus, een optie is. Er kan dan meer praktijkgericht worden getoetst. Daarnaast ervaart de examencommissie dat sommige toetstermen nu al uitontwikkeld zijn in de toetsing. Herhaling is dan niet te voorkomen. Dit vraagstuk wordt nader onderzocht door de examencommissie. Een wijziging naar toetsing met alleen casus maakt het noodzakelijk opnieuw te kijken naar het onderwijsmodel en dus ook naar de visie op onderwijs. Het onderwijs dient anders te worden ingericht en de vakbeschrijvingen moeten misschien wel worden aangepast. Dit is een grote verandering waarmee niet zomaar kan worden geëxperimenteerd, mede vanwege het rechtsgevolg van de toetsuitslag. De examencommissie gaat hierover in overleg met de NOvA.

Er vallen stagiaires af in de opleiding vanwege het niet behalen van één of meerdere toetsen. De directie geeft hierover aan dat zij van mening is het toetsniveau goed is gekozen. Stagiaires die de BA niet halen, vallen terecht af. De UO doet er alles aan om deze stagiaires goed te begeleiden.

IV. Kwaliteitszorg: Beoordeling is tussen voldoende en goed

Standaard 4: De opleiding heeft een adequaat systeem van interne en externe kwaliteitszorg.

In 2015 was de beoordeling op deze standaard 'goed'. In deze beoordeling gaat de beoordeling naar 'tussen voldoende en goed'. Het panel van de SBA is van mening dat de UO ondertussen een stabiel en goed uitgewerkt systeem van kwaliteitszorg heeft. Dit ziet op de evaluatie van onderwijs door stagiaires en docenten, en de acties die daarop genomen worden. Het ziet ook op de continue evaluatie van het onderwijs door de onderwijsontwikkelaars en het proactief nemen van maatregelen waar nodig. Ook in de processen rondom de toetsing is dit gezien. Alle medewerkers van de UO en examencommissie zijn betrokken en enthousiast om de BA steeds te verbeteren.

De begeleiding van trainers is duidelijk doorontwikkeld. Er is supervisie, er zijn evaluatiegesprekken en intervisie en trainers maken een persoonlijk ontwikkelingsplan. Ook docenten worden geëvalueerd en waar nodig wordt naar aanleiding van de reacties actie ondernomen. Docenten kunnen deelnemen aan de train de trainerdagen, net als de toetsontwikkelaars en de trainersacteurs. Nieuwe docenten en

trainers moeten deelnemen aan een trainersdag en een keer met een les meelopen. Er is echter nog steeds een onderscheid te zien in de eisen die aan de trainers worden gesteld en de cognitieve docenten.

De directie heeft aangegeven veel te doen aan de voorbereiding en instructie van de docenten en de trainers, mede ten behoeve van de praktijkgerichtheid. Dat heeft het panel ook teruggezien in alle maatregelen van de UO, zoals de startbijeenkomsten en de vele geplande overleggen en instructies. De onderwijsontwikkelaars gaven aan docenten zelf te bellen met instructies, als deze niet aanwezig waren bij docentenbijeenkomsten en er relevante wijzigingen zijn.

Het panel denkt echter dat nog een stap te maken was, zonder docenten te overvragen. Stagiaires geven aan dat het niveau van docenten en de praktijkgerichtheid van de lessen varieert. Stagiaires zouden nog meer praktijkgericht onderwijs willen krijgen. Daarbij merkt het panel op dat stagiaires overigens ook melden dat zij vanwege de afsluiting van de vakken met een toets een focus hebben op de toets. Deze houding van de stagiaires werkt de praktijkgerichtheid tegen. Er is een grote groep docenten en trainers die zeer betrokken is en naar (alle) bijeenkomsten van de UO komt. Er is daarnaast ook een kleine groep cognitieve docenten die minder betrokken is. De directie van de UO gaf aan dat deze groep natuurlijk ook goed gemonitord wordt en waar mogelijk betrokken wordt bij overleggen, maar dat zij niet alle kwaliteitsinstrumenten op deze groep wil loslaten. Het panel denkt dat de UO deze groep docenten nog meer bij de BA had kunnen betrekken en ook hen de kwaliteitsinstrumenten had kunnen opleggen, hetgeen de lessen ten goede was komen en specifiek de praktijkgerichtheid en de interactie verder had bevorderd.

De klachtenafhandeling bij de UO lijkt op orde. Er is bovendien een systeem ontwikkeld om stagiaires die extra hulp nodig hebben, te begeleiden. Bijvoorbeeld bij uitval door ziekte. Een stagiaire gaf aan de begeleiding zeer op prijs te stellen. Voorts is een vertrouwenspersoon ingesteld. Dit zijn nuttige maatregelen.

Het panel heeft gezien dat bepaalde processen in de BA zijn geïnstitutionaliseerd en geprofessionaliseerd, hetgeen de effectiviteit van de processen bevordert.

Verder is de UO begonnen met het vragen van een evaluatie door stagiaires na het afronden de gehele opleiding. Het panel van de SBA onderschrijft deze actie en kan zich voorstellen dat dit tot gesprekken met de NOvA leidt. Ook lijkt de SBA het nuttig de scores van stagiaires per vak na het volgen van onderwijs te vergelijken met de scores na het doen van de toets. De UO gaf aan dat de laatste beoordeling, na de toets, milder was dan de eerste.